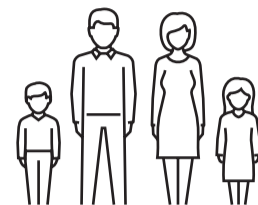

RODINA PŘEDEVŠÍM

JAK SI STOJÍ TUZEMSKÁ RODINNÁ POLITIKA VE SROVNÁNÍ SE ZBYTKEM EU? DÁVKY A DAŇOVÉ SLEVY JSOU NAD PRŮMĚREM, V POMOCI MATKÁM S NÁVRATEM DO PRÁCE A VÝDAJÍCH NA ŠKOLKY JSOU ALE ČEŠI NA CHVOSTU.

VÝDAJE NA RODINNOU POLITIKU (podíl z HDP)

65 miliard byly v roce 2015 výdaje na sociální dávky rodinám, což odpovídá asi 1,65 procenta HDP. V tom se Česko pohybuje na průměru EU. Pokud ale jde o výdaje na veřejné služby spojené s péčí o dítě, začíná Česko výrazně zaostávat, neboť výdaje byly pouze 0,57 procenta HDP a průměr EU činí procento.

Poznámka: Výdaje na rodinnou politiku jsou vyjádřeny jako podíl výdajů podle formy podpory na HDP. Výpočty zahrnují pouze výdaje, které jsou zaměřené na rodiny s dětmi. Výdaje se širším záběrem, jako například dávky na bydlení, které nejsou cílené na rodiny s dětmi, do výpočtů zahrnuté nejsou.

9 %

žen pracovalo v Česku oficiálně na částečný úvazek, což je výrazně méně, než kolik činí průměr EU – ten se pohybuje kolem 32 procent.

212 %

byl rozdíl v míře nezaměstnanosti mezi muži a ženami, které jsou s dětmi do věku 14 let. Zatímco u žen byla míra nezaměstnanosti předloni 8,1 procenta, u mužů 2,6 procenta.

Martin Tópek
martin.topek@economia.cz

Pomoc státu rodinám s dětmi je jedním z nejčastěji uváděných předvolebních témat. Větší podporu slibují všechny strany a ty vládní se shodují na tom, že je nutné to zohlednit i ve státním rozpočtu na příští rok. „Rozpočet ovlivní sociální vývoj v roce 2018. Je třeba, aby lidé pocítili, že ekonomika roste a že jsme v tomto směru prosadili řadu zákonů,“ řekl předseda vlády Bohuslav Sobotka.

Ve skutečnosti jsou v Česku výdaje na rodinnou politiku v podobě dávek, daňových úlev a investic do rozvoje a provozu školek ve srovnání s ostatními státy EU lehce nadprůměrné. HN mají k dispozici studii think-tanku IDEA při ekonomickém institutu CERGE-EI, podle níž je podpora rodin s dětmi soustředěna do daňových úlev, zatímco pomoc formou služeb péče o děti je velmi nízká.

Veřejné výdaje na podporu rodin představují 3,1 procenta HDP, přičemž průměr zemí EU je 2,8 procenta. Co je naopak v Česku nedostatečné, jsou kapacity předškolních zařízení. Právě malé veřejné výdaje na služby pro rodiny s dětmi

1,57 dítěte

Taková byla v roce 2015 v Česku průměrná porodnost na jednu ženu, což je pouze mírně za evropským průměrem, který se pohybuje nad hodnotou 1,6 dítěte. Porodnost se v posledních letech v Česku zvýšila, nicméně stále – stejně jako kdekoli jinde v EU – nedosahuje přirozené, potřebné hodnoty 2,1 dítěte na ženu.

se promítají do nízkého podílu dětí, které navštěvují zařízení předškolní péče – u dětí do tří let je podíl pouhých 2,9 procenta druhý nejnižší v celé EU (unijním průměrem je téměř třetina). Ve věkové kategorii od tří do šesti let je český podíl 78 procent dětí devátý nejnižší v EU, kde je průměr 83 procent.

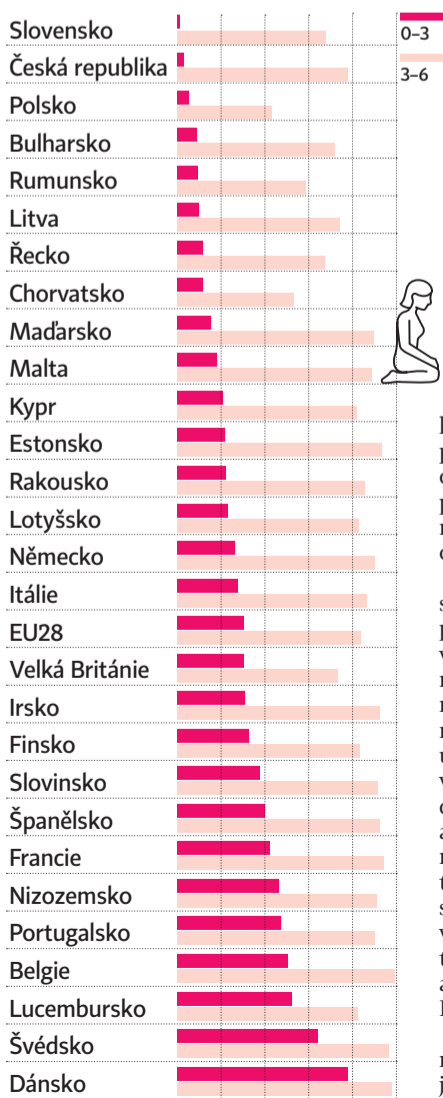
Daleko lepší je situace v podpoře typu daňových úlev a dávek. Česká republika vykazuje ze zemí unie třetí nejvyšší rozdíl v čisté daňové sazbě svobodných bezdětných lidí oproti manželům se dvěma dětmi, kde jeden rodič nepracuje.

Sociální dávky jsou pak koncentrovány na rodiny bez ohledu na jejich příjem a jsou výrazně soustředěny na rodiny s dětmi do čtyř let věku, a to ve formě peněžité pomoci v mateřství a rodičovského příspěvku. „Tato podpora je zacílena na rodiny s malými dětmi bez ohledu na výši jejich příjmu. V roce 2015 bylo touto formou vydáno více než 30 miliard korun,“ stojí ve studii.

Otázkou proto je, jak dobře je tato pomoc cílená. Jen něco málo přes třetinu celkových výdajů na státní sociální podporu směřuje k lidem ohroženým relativní příjmovou chudobou. Zbytek je rozdělen především rodinám s nejmenšími dětmi, ale vyššími příjmy. Výše přídav-

DĚTI V PŘEDŠKOLNÍCH ZAŘÍZENÍCH

Podíl dětí, které tráví více než jednu hodinu týdně v zařízení péče o děti (jesle, školky apod.)

Zdroj: OECD

Grafika: Soňa Žertová

23 %

Česko má jeden z největších rozdílů v míře efektivního zdanění mezi průměrně vydělávajícím svobodným a bezdětným člověkem a někým, kdo je sezdáný a má dvě děti. Zatímco zdanění toho prvního přesahuje 23 procent, u toho druhého se pohybuje na úrovni dvou procent.

ků na děti je navíc příliš nízká na to, aby pomohla rodinám dostat se nad hranici chudoby. „Rozpočet na příští rok by měl proto počítat také s navýšením přídávky na děti,“ uvedla ministryně práce a sociálních věcí z ČSSD Michaela Marksová.

Důsledky nastavení rodinné politiky se projevují v uplatnění matek na trhu práce, zejména v propadu zaměstnanosti v průběhu mateřství. Na jedné straně je míra zaměstnanosti žen bez dětí či s odrostlými dětmi jedna z nejvyšších v EU, na té druhé většina českých žen plně využívá jednu z nejdéších rodičovských dovolených v EU. Navíc zůstávají s dětmi doma nejméně tři roky, často i déle, čímž ale klesá jejich šance na dobré uplatnění na trhu práce. V roce 2015 byla drasticky rozdílná nezaměstnanost u lidí s dětmi ve věku do 14 let – zatímco u žen v této skupině nemělo práci 8,1 procenta, u mužů to bylo jen 2,6 procenta, uvádí autorka studie think-tanku IDEA Klára Kalíšková.

Podle ní by se proto politici měli kromě slibů zvýšené podpory rodin s dětmi ještě víc než dosud zabývat také dalšími otázkami. Například zacílením podpory na chudé rodiny, většími kapacitami školek a jeslí, částečnými úvazky nebo vyšší úlohou otců v péči o děti.